

Frie
zn
H
Fran
po
Dürre
kte
zi
Čir
tvi
jádr
S
do s
Ne
vypra
Není
pom
jeho r
Dür
nasta
s
Prostře
obra
s palči
inteli
Všech
vyr
ps
1
Soud
j
k vys
dí

Tahle neomalená odpověď Lutze natolik zdrtila, že zprvu nebyl s to vůbec odpovědět. Zapálil si cigaretu, aniž v rozčilení von Schwendimu nabídl. Teprve pak se napřímil v křesle a odvětil: „Skutečnost, že Schmied byl u Gastmanna, nutí bohužel policii k tomu, aby se zabývala tvým klientem, milý Oskare.“

Von Schwendi se nedal mýlit. „Nutí policii především k tomu, aby se zabývala mnou, neboť jsem Gastmannův právník,“ řekl. „Můžeš být rád, Lutzi, že jsi narazil na mne; vždyť já nechci pomoci jen Gastmannovi, ale také tobě. Samozřejmě, že celý případ je mému klientu nepříjemný, ale pro tebe je ještě trapnější, protože policie dosud nic nezjistila. Vůbec pochybuju o tom, že tuhle záležitost někdy objasníte.“

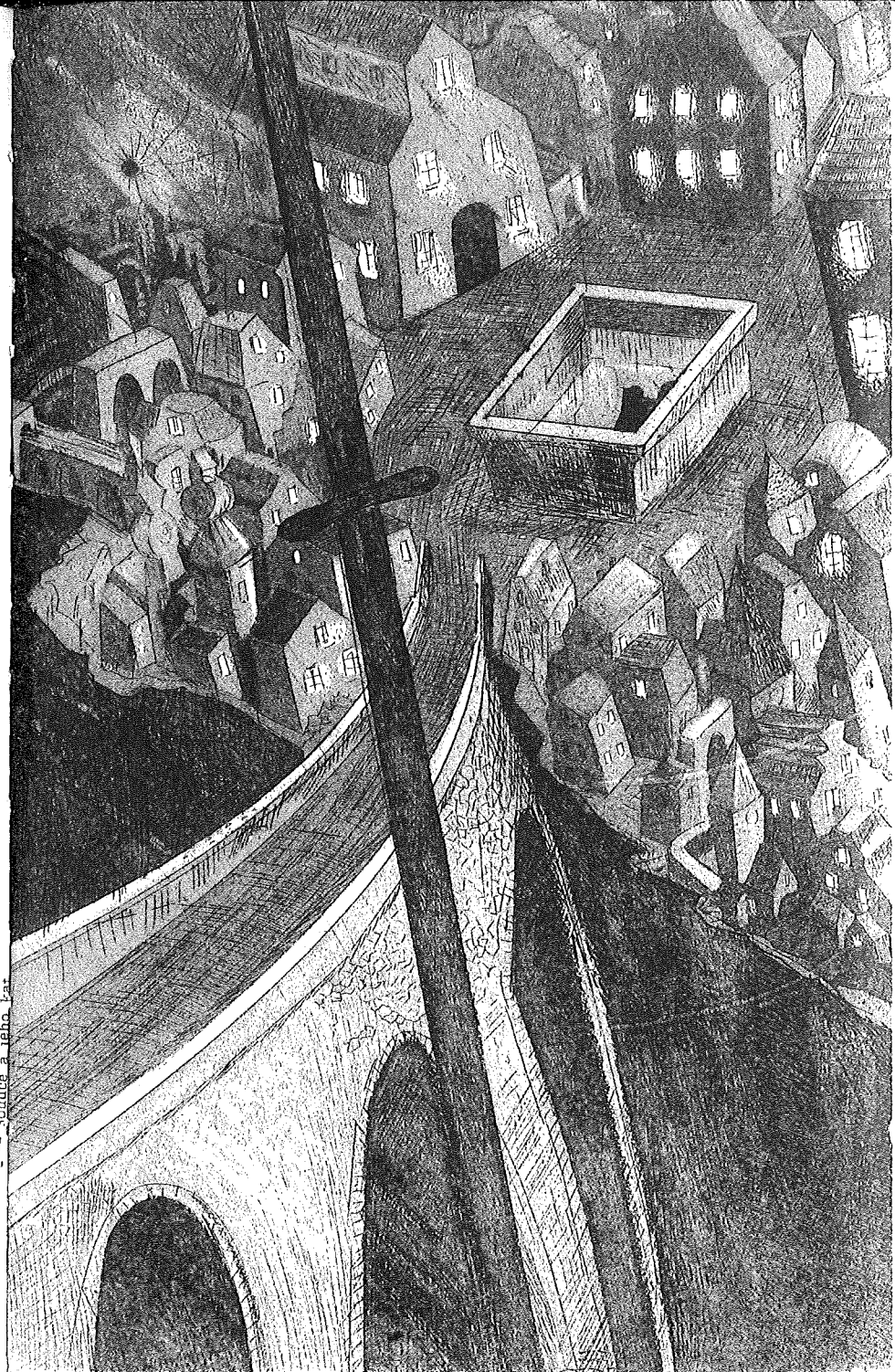
„Policie,“ odpověděl Lutz, „odhalila skoro každou vraždu, to je statisticky dokázáno. Připouštím, že máme s případem Schmieda jisté obtíže, přitom jsme však již“ — trochu se zarazil — „dosáhli nesporných výsledků. Například jsme sami narazili na Gastmanna a my jsme také příčinou toho, že tě Gastmann k nám poslal. Potíže má Gastmann a ne my, na něm je, aby se vyjádřil k Schmiedově případu, nikoli na nás. Schmied byl u něho, i když pod falešným jménem; ale právě tato okolnost nutí policii, aby se zabývala Gastmannem, neboť nezvyklý postup zavražděného zatěžuje přece především Gastmanna. Musíme Gastmanna vyslechnout a můžeme od toho upustit jen pod podmínkou, že nám naprosto jednoznačně vysvětlíš, proč Schmied navštívil tvého klienta pod nepravým jménem, a to několikrát, jak jsme zjistili.“

„Dobrá,“ řekl von Schwendi, „mluvme otevřeně. Uvidíš, že nikoliv já musím podat vysvětlení o Gastmannovi, nýbrž že vy nám budete muset vysvětlit, co Schmied vůbec hledal v Lamboingu. Vy tu jste obžalovaní, nikoliv my, milý Lutzi.“

Po těchto slovech vytáhl bílý arch, obrovskou plachtu, již rozložil a položil na pult vyšetřujícího soudce.

„Jména osob, které navštěvují mého milého Gastmanna,“ řekl. „Seznam je úplný. Rozdělil jsem ho do tří kolon. První vylučme, není zajímavá, jsou to umělci. Rozumí se s výjimkou toho cizince Lokny-Raffaeliho; myslím ty zdejší z Utrinosů a Besenic. Bud píšou dramata o bitvě u Morgartenu, o Niklasu Manuelovi, nebo malují samé kopečky. Druhá kolona jsou průmyslníci. To uvidíš jména, to je zvuk, samí mužové, které považuju za nejlepší exempláře švýcarské společnosti. Říkám to docela otevřeně, ačkoliv po babičce z matčiny strany pocházím ze selského rodu.“

„A třetí kolona Gastmannových návštěvníků?“ zeptal se Lutz,

2 - Soudce a jeho pult

protože vládní rada se pojednou odmlčel a vyšetřujícího soudce znervózňoval svým klidem, což von Schwendi ovšem zamýšlel.

„Třetí kolona,“ pokračoval posléze von Schwendi, „záležitost se Schmiedem znepřijemňuje tobě a také průmyslníkům, což připouštím; neboť teď se musím rozhovět o věcech, které by se před policií měly vlastně přísně tajit. Ale protože vy od bernské policie jste si nedali pokoj, až jste vyslídili Gastmanna, a protože nyní trapným způsobem vychází najevo, že Schmied byl v Lamboingu, jsou průmyslníci nuceni mě pověřit, abych policii informoval, pokud je to pro Schmiedův případ nutné. Pro nás je totiž nepříjemné, že musíme odhalovat eminentně důležité politické jednání, a pro vás je nepříjemné, že moc, již máte v této zemi nad lidmi švýcarské a nešvýcarské národnosti, nemáte nad lidmi z třetí kolony.“

„Nerozumím ani slovo z toho, co tu říkáš,“ ohradil se Lutz.

„Tys taky nikdy nerozuměl politice, milý Luciusi,“ odvětil von Schwendi. „Ve třetí koloně jsou příslušníci cizího vyslanectví, jemuž záleží na tom, aby za žádných okolností nebylo jmenováno ve spojení s určitou třídou průmyslníků.“

Lutz konečně vládního radu pochopil a v pokoji vyšetřujícího soudce zavládlo dlouhé mlčení. Zazvonil telefon, ale Lutz ho jen zvedl a křikl do něho „konference“, načež se opět odmlčel. Ale nakonec poznamenal:

„Pokud však vím, s tou mocností se teď přece oficiálně jedná o novou obchodní smlouvu.“

„Zajisté, jedná,“ odvětil plukovník. „Jedná se oficiálně, diplomati chtějí přece vykázat činnost. Ale ještě více se jedná neoficiálně, a v Lamboingu se jedná soukromě. V moderním průmyslu existují koneckonců jednání, do nichž se stát nemá co vměšovat, pane vyšetřující soudce.“

„Ovšemže,“ uznal polekaně Lutz.

„Ovšemže,“ opakoval von Schwendi. „A těchto tajných jednání se tajně pod krycím jménem účastnil poručík bernské městské policie Ulrich Schmied, nyní bohužel zastřelený.“

Z opětného zaraženého mlčení vyšetřujícího soudce von Schwendi usoudil, že odhadoval správně. Lutz tak změkl, že vládní rada s ním teď mohl dělat, co se mu zlíbilo. Jako u většiny poněkud jednostranných povah, zmátl nečekaný průběh zavraždění Ulricha Schmieda tohoto rozeného úředníka do té míry, že se nechal ovlivnit a byl ochoten k takovým ústupkům, že to muselo ohrozit nestrannost vyšetřování.

Přesto se pokusil ještě jednou bagatelizovat situaci.

Fri
z
l
Fra
E
Dür
kt
z
Č
ti
jác
do
N
vypr
Nen
poi
jeho
Dü
nast
Prosti
obi
s palč
inté
Všec
vy
p
Sou
k vy
d

„Milý Oskare,“ řekl, „já to všechno zdaleka nevidím tak černě. Samozřejmě že švýcarští průmyslníci mají právo jednat soukromě s lidmi, kteří se o taková jednání zajímají, a třeba s tou mocností. To nepopírám a policie se do toho taky nemíchá. Jak říkám, Schmied byl u Gastmanna soukromě a oficiálně se za to omlouvám; neboť zajisté nebylo správné, že uvedl falešné jméno a falešné zaměstnání, i když člověk někdy jako policista má zábrany. Ale on při těchto schůzkách nebyl přece sám, byli tam také umělci, milý vládní rado.“

„Nezbytná dekorace. Žijeme v kulturním světě, Lutzi, a potřebujeme reklamu. Jednání se musí zachovat v tajnosti a to se nejlíp daří s umělci. Společný večírek, pečínka, víno, cigára, ženy, hovor o ničem, umělci se nudí, sesednou se do kupy, pijí a nepozorují, že kapitalisté a zástupci oné mocnosti sedí spolu. Ani to nechtějí pozorovat, protože je to nezajímavé. Umělci se zajímají jen o umění. Ale policista, který sedí opodál, se může všechno dozvědět. Ne, Lutzi, případ Schmied je povážlivý.“

„Bohužel mohu jen opakovat, že Schmiedovy návštěvy u Gastmanna jsou nám zatím nepochopitelné,“ odpověděl Lutz.

„Jestliže nepřišel z příkazu policie, přišel z jiného příkazu,“ odvětil von Schwendi. „Existují cizí mocnosti, milý Luciusi, které se zajímají o to, co se děje v Lamboingu. To je světová politika.“

„Schmied nebyl žádný špión.“

„Máme tisíc důvodů se domnívat, že byl. Pro čest Švýcarska je lépe, aby byl špión než policejní špicl.“

„A teď je mrtev,“ povzdechl si Lutz, který by dal neví co za to, kdyby se teď mohl Schmieda osobně zeptat.

„To není naše věc,“ konstatoval plukovník. „Nikoho nechci podezřívát, ale jen ona cizí mocnost může mít zájem na tom, aby se jednání v Lamboingu utajilo. Nám jde o peníze, jim jde o zásady stranické politiky. Nebudeme si nic zastírat. Ale právě v tomhle směru může policie zasahovat samozřejmě jen s velkými obtížemi.“

Lutz vstal a přistoupil k oknu. „Pořád mi není zcela jasné, jakou úlohu hraje tvůj klient Gastmann,“ řekl pomalu.

Von Schwendi se ovíval bílým archem a odpověděl: „Gastmann dal průmyslníkům a zástupcům vyslanectví na tyto pohovory k dispozici svůj dům.“

„Proč zrovna Gastmann?“

Jeho velevážený klient, zavrčel plukovník, má k tomu prostě potřebný formát. Že jako dlouholetý argentinský vyslanec v Číně požívá důvěry cizí mocnosti a jako bývalý předseda správní rady

plechařského trustu důvěry průmyslníků. Kromě toho že bydlí v Lamboingu.

„Jak to myslíš, Oskare?“

Von Schwendi se uštěpačně usmál. „Slyšel jsi už někdy před zavražděním Schmieda jméno Lamboing?“

„Ne.“

„Právě proto,“ konstatoval vládní rada. „Protože nikdo Lamboing nezná. Museli jsme se scházet v místě málo známém. Nech tedy Gastmanna na pokoji. To že si neváží styků s policií, musíš pochopit, i to, že nesnáší vaše výslechy, čenichání, vaše věčné vyptávání, to ještě tak jde u našich podvodníků a hochštaplírků, když zas něco vyvedou, ale ne u muže, který kdysi odmítl jmenování do Francouzské akademie. Ke všemu se tvoje bernská policie chovala opravdu nemožně, nemůžete přece odbouchnout psa, když se hraje Bach. Ne že by byl Gastmann uražen, naopak je mu to všechno lhotejné, tvoje policie mu může rozstřílet barák a on ani nemrkne; ale nemá to už smysl obtěžovat Gastmanna, když přece za vraždou stojí síly, které nemají nic společného ani s našimi počestnými průmyslníky, ani s Gastmannem.“

Vyšetřující soudce přecházel kolem okna. „Budeme muset především prozkoumat Schmiedův život,“ prohlásil. „Pokud jde o cizí mocnost, oznámím to svazovému návladnímu. Do jaké míry případ převezme, nemohu ještě říci, ale pověřím nás hlavní prací. Tvému požadavku, abych ušetřil Gastmanna, vyhovím; samozřejmě upouštíme také od domovní prohlídky. Kdyby přesto bylo nutné s ním promluvit, poprosím tě, abys mi s ním sjednal schůzku a účastnil se rozhovoru. Tak se dají ty formální věci s Gastmannem nenuceně vyřídit. Tady nejde přece o vyšetřování, nýbrž o pouhou formalitu v průběhu šetření, které si za jistých okolností vyžádá, aby byl vyslechnut také Gastmann, i když je to nesmyslné; ale šetření musí být úplné. Budeme hovořit o umění, abychom vyšetřování dali co možná nevinný ráz, a na nic se nebudu ptát. Kdybych se nicméně musel na něco zeptat, čistě formálně, sdělil bych ti otázku předem.“

Také vládní rada vstal, takže oba mužové stáli tváří v tvář.

„Tedy ujednáno,“ řekl. „Necháš Gastmanna na pokoji, Lucíčku, beru tě za slovo. Spis nechám tady; seznam je přesný a úplný. Protelefonoval jsem celou noc a rozčilení je náramné. Neví se prostě, jestli cizí vyslanectví bude mít ještě zájem o jednání, až se dozví o Schmiedově případu. Jde o milióny, doktůrče, o milióny! Tvému pátrání přeju mnoho štěstí. Máš je zapotřebí.“

Po těchto slovech von Schwendi vypochoval.

Lutz měl taktak ještě čas prohlédnout si seznam vládního rady, zasténat nad věhlasem jmen — do jaké neblahé záležitosti jsem se to zamotal — a odložit jej, když vstoupil Bärlach, samozřejmě bez zaklepání. Stařík hodlal požádat o právní prostředky, jež by mu umožnily návštěvu u Gastmanna v Lamboingu, ale Lutz ho odkázal na odpoledne. Teď že je čas jít na pohřeb, řekl a vstal.

Bärlach neodporoval a vyšel z místnosti s Lutzem, jemuž slib, že nechá Gastmanna na pokoji, připadal čím dál neprozřetelnější; obával se Bärlachova nejostřejšího protestu. Stáli na ulici, aniž promluvili, oba v černých pláštích se zvednutými límci. Pršelo, ale na těch pár kroků do auta neotevřeli deštníky. Vezl je Blatter. Déšť se teď líl v úplných kaskádách, šlehal šikmo do oken. Seděli nehybně každý ve svém koutě. Teď mu to musím říci, myslil si Lutz a pohlédl na klidný profil Bärlacha, který si jako vždy přitiskl ruku na žaludek.

„Máte bolesti?“ zeptal se Lutz.

„Pořád,“ odpověděl Bärlach.

Načež se opět odmlčeli a Lutz si pomyslně: Řeknu mu to odpoledne. Blatter jel pomalu. Všecko zmizelo za bílou stěnou, tak přšelo. Auta a tramvaje pluly kdesi v obrovitých padajících přívalech, Lutz nevěděl, kde jsou, usazenými skly nebylo nic vidět. Ve voze byla stále větší tma. Lutz si zapálil cigaretu, odfoukl kouř, rozhodl se, že o Gastmannově případu nebude se staříkem diskutovat, a řekl:

„Vražda bude v novinách, nedala se už zatajit.“

„Taky už to nemá smysl,“ odpověděl Bärlach, „vždyť jsme na stopě.“

Lutz cigaretu opět zamáčkl: „Také to nikdy smysl nemělo.“

Bärlach mlčel a Lutz, jenž by se rád přel, vyhlížel zase pátravě oknem. Déšť trochu polevil. Byli v aleji. Schosshaldenský hřbitov se vynořil mezi kouřícími kmeny, šedivá, promáčená zídka. Blatter vjel do dvora, zastavil. Vystoupili z vozu, otevřeli deštníky a kráčeli mezi řadami hrobů. Nehledali dlouho. Náhrobky a kříže zmizely, zdálo se jim, že vstupují na staveniště. Země byla prostoupena čerstvě vykopanými hroby, ležely přes ně latě. Vlhkost mokré trávy pronikala obuví, na niž se lepila jílovitá hlína. Uprostřed prostranství, mezi všemi těmi dosud neobydlenými hroby, na jejichž dně se déšť sbíral do špinavých louží, mezi provizorními dřevěnými kříži a mohylkami, obsypanými spoustou rychle vadnoucích květin a věnců, postávali lidé kolem hrobu. Rakev nebyla ještě spuštěna, kněz předčítal z bible, vedle něho s vysoko vyzdvíženým deštníkem pro oba hrobník ve směšném služebním fráčku, zimomřivě pře-

šlapující z nohy na nohu. Bärlach a Lutz stanuli vedle hrobu. Stařík zaslechl pláč. Byla to paní Schönlerová, ve vytrvalém dešti jakoby neforemná a tlustá, a vedle ní stál Tschanz, bez deštníku, s vysoko zdviženým límcem nepromokavého pláště, s plandajícím páskem, na hlavě černý tuhý klobouk. Vedle něho dívka, bledá, bez klobouku, světlé vlasy jí splývaly v mokrých pramencích, Anna, maně si pomyslně Bärlach. Tschanz se uklonil, Lutz pokývl, komisař nehnul brvou. Díval se na ostatní, kteří stáli kolem hrobu, samí policisté, všichni v civilu, všichni v týchž nepromokavých pláštích, s týmiž tuhými černými klobouky, s deštníky v rukou jako šavle, fantastičtí strážci mrtvých, odkudsi svoláni, neskuteční ve své bodrosti. A za nimi stupňovitě seřazena městská kapela, překotně sezvaná, v černo-rudých stejnokrojích, zoufale ukrývající žluté nástroje pod kabáty. Tak stáli všichni kolem rakve, prosté dřevěné bedny, bez věnce, bez květin, nicméně jediné teplé zátiší v tom neustávajícím dešti, jenž padal s rovnoměrným pleskotem stále hustěji, stále nekonečněji. Kněz už dávno domluvil. Nikdo si toho nevšiml. Byl tu jen déšť, bylo slyšet jen déšť.

Kněz zakašlal. Jednou. Pak několikrát. Poté zavaly trombóny, pozouny, lesní rohy, křídlovky, fagoty, hrdě a slavnostně, žluté blesky v přívalech deště; ale pak zanikly i ty, odvály, vzdaly se. Všichni se utekli pod deštníky, pod pláště. Přšelo stále víc. Boty zapadaly do bláta, do prázdného hrobu se řinuly potoky. Lutz se uklonil a předstoupil. Pohlédl na mokrou rakev a ještě jednou se uklonil.

„Mužové,“ řekl kdesi v dešti, skoro neslyšně v závoji vody: „Kamarád Schmied už není.“

Tu ho přerušil divý, krákoravý zpěv:

*Chodí pešek okolo,
nedívej se na něho,
kdo se na něj koukne,
toho pešek bouchne.*

Dva mužové v černých fracích klopýtali hřbitovem. Bez deštníku a pláště byli přímo vystaveni dešti. Šaty se jim lepily na tělo. Na hlavě měli oba cylindr, z něhož jim na tváře stékala voda. Nesli veliký zelený vavřínový věnec sestuhou, která splývala na zem a vláčela se po blátě. Byli to dva brunátní, obrovití chlapi, zabíjáci ve fraku, namol opilí; neustále padali, ale protože nikdy nezakopli současně,

F
F
D
vždycky se ještě zachytili vavřínového věnce, který se mezi nimi
zmítal jako loď v bouři nahoru a dolů. Nyní spustili novou píseň:

*Až já budu mrtvola,
pánbůh si mě zavolá,
řekne, co seš za vola,
že je z tebe mrtvola.*

Přihnali se k hloučku truchlících, vrazili mezi ně, mezi paní
Schönerovou a Tschanze, aniž jim v tom kdo zabránil, neboť
všichni stáli jako přimrazení, a už zase vrávorali dál mokrou trávou,
podpírali se, drželi se jeden druhého, padali přes vyvýšené hroby,
káceli kříže v gigantické opilosti. Jejich popěvek zanikl v dešti a vše
opět zapadlo.

*Na světě pomíjt všechno,
na světě zaniká vše!*

vyp
N
p
jek
I
na
Pro
o
s pa
in
Vš
bylo to poslední, co od nich bylo slyšet. Jenom věnec tu ještě zbyl,
hozený přes rakev, a na špinavé stuce stálo rozmazanou černí:
„Milému doktoru Prantlovi“. Ale když se lidé kolem hrobu vzpa-
matovali z úžasu a začali se rozhořčovat nad příhodou a když
městská kapela opět zoufale zatroubila, aby zachránila obřad, vy-
stupňoval se déšť, šlehaje do tisů, v takovou bouři, že se všichni
rozutekli od hrobu, u něhož zůstali jen hrobníci, černí strašáci ve
sténajícím větru, v šlehajících přívalech, a snažili se konečně spustit
rakev.

Když Bärlach s Lutzem opět seděli ve voze a Blatter zabočil do
aleje kolem utíkajících policistů a městských muzikantů, popustil
doktor konečně uzdu svému hněvu:

„Neslýchané, tenhle Gastmann,“ zvolal.

„Nechápu,“ řekl stařík.

„Schmied vystupoval v Gastmannově domě pod jménem Prantl.“

„To je asi varování,“ odpověděl Bärlach, neptal se však dále.
Mířili k svahům Muri, kde bydlel Lutz. Vlastně je teď vhodná chvíle
pohovořit se staříkem o Gastmannovi a že je ho třeba nechat na
pokoji, pomyslel si Lutz, ale zase mlčel. V Burgenzielu vystoupil,
Bärlach osaměl.

So
k
„Mám vás zavést do města, pane komisaři?“ zeptal se policista
vpředu za volantem.

„Ne, zavez mě domů, Blattere.“

Blatler jel teď rychleji. Déšť polevil, ba na svazích Muri zaplavilo
pojednou Bärlacha na několik okamžiků oslňující světlo: slunce
vyrazilo z mraků, opět zmizelo, znovu se objevilo v hravé štvanci
mlh a oblačných horstev, obludy ženoucí se od západu se shlukovaly
nad horami, vrhající divoké stíny na město ležící u řeky, bezvládné
tělo, rozprostřené mezi lesy a kopci. Bärlachova unavená ruka pře-
jela po mokřem plášti, přivřeně oči zářily, chtivě sál tu podívanou:
svět je krásný. Blatter zastavil. Bärlach mu poděkoval a vystoupil
ze služebního vozu. Přestalo pršet, jen vítr tu ještě zbyl, vlhký,
studený vítr. Stařík stál, čekal, dokud Blatter neotočí těžký vůz,
a ještě jednou pozdravil, když šofér ujížděl kolem. Pak zašel k Aaře.
Voda byla vysoká a špinavě hnědá. Plul po ní starý, zrezavělý dětský
kočárek, větve, drobná jedle, potom tančící papírová lodička. Bä-
rlach dlouho hleděl na řeku, miloval ji. Pak prošel zahradou do
domu.

Nejprve se přezul a pak teprve vstoupil do haly, na prahu se však
zastavil. Za psacím stolem seděl muž a listoval ve Schmiedových
poznámkách. Jeho pravá ruka si pohrávala s Bärlachovým turec-
kým nožem.

„Tak ty,“ řekl stařík. „Ano, já,“ odpověděl druhý.

Bärlach zavřel dveře a sedl si do křesla proti psacímu stolu. Mlčky
hleděl na muže, který klidně listoval dále ve Schmiedových poznám-
kách, podoben sedlákovi, vyrovnaný a nepřístupný, zapadlé oči
v kostnatém, ale kulatém obličejí s ježkem.

„Jmenuješ se teď Gastmann,“ řekl stařík konečně.

Muž vyndal dýmku, nacpal si ji, aniž spustil oči z Bärlacha, za-
pálil ji a odpověděl, ťukaje ukazováčkem na Schmiedovy poznámky.

„Víš to už delší dobu moc dobře. Pověsils mi toho mládence na
paty, tyhle údaje jsou od tebe.“

Načež opět zavřel poznámky. Bärlach pohlédl na psací stůl, na
němž ještě ležel jeho revolver, pažbou obrácen k němu, stačilo vztáh-
nout ruku; poté řekl:

„Nepřestanu tě pronásledovat. Jednou se mi podaří dokázat tvé
zločiny.“

„Musíš si pospíšet, Bärlachu,“ odpověděl muž. „Nezbývá ti moc
času. Lékaři ti dávají ještě rok života, když se dáš teď operovat.“

„Máš pravdu,“ řekl stařík. „Ještě jeden rok. A já se teď nemohu
dát operovat, musím bojovat. Moje poslední příležitost.“

„Poslední,“ prohodil muž, načež opět mlčeli, donekonečna, seděli
a mlčeli.

„Je tomu už přes čtyřicet let,“ rozhovořil se opět muž, „co jsme se poprvé setkali v jakési polorozpadlé židovské krčmě na Bosporu. Neforemný měsíc jako kus žlutého švýcarského sýra visel tenkrát při tom setkání mezi mraky a svítil nám prohnílým trámovým na hlavu, ještě to mám v dobré paměti. Ty, Bärlachu, jsi byl tehdy mladý policejní odborník ze Švýcar v tureckých službách, pozvali tě, abys tam něco zreformoval, a já — inu já byl tulácký dobrodruh jako i teď ještě, chtivý poznat jedinečný život a tuhle neméně jedinečnou, záhadnou planetu. Zamílovali jsme se do sebe na první pohled, jak jsme tam proti sobě seděli mezi Židy v kaftanech a špinavými Reky. Ale když se v nás probudily ty čertovské kořalky, které jsme tenkrát pili, ty kvašené šťávy z kdovíjakých datlí a ty ohnivé záplavy z neznámých žitných polí kolem Oděsy, které jsme prolévali hrdlem, že nám oči svítily jako žhavé uhlíky tureckou nocí, hovořili jsme stále vášnivěji. Jak rád myslím na ty chvíle, které určily tvůj i můj život!“

Zasmál se.

Stařík seděl a mlčky na něho pohlížel.

„Zbývá ti ještě rok života,“ pokračoval muž, „a čtyřicet let jsi po mně pilně pásl. Tak vypadá náš účet. O čempak jsme tenkrát diskutovali, Bärlachu, v oné zatuchlé krčmě na předměstí Tophana, zahalení dýmem tureckých cigaret? Tys prohlašoval, že lidská nedokonalost a to, že nikdy nemůžeme s jistotou předvídat jednání druhých a taky že nejsme s to zahrnout do svých úvah náhodu, která do všeho zasahuje, to všechno že nutně musí vést k odhalení většiny zločinů. Spáchat zločin, řekl jsi, je hloupost, protože je nemožné postrkovat lidi jako šachové figurky. Já naproti tomu jsem hájil tezi, a to spíš abych odporoval než z přesvědčení, že právě spleť lidských vztahů umožňuje páchat zločiny, které *nelze* odhalit, a že z toho důvodu daleko největší počet zločinů zůstává nepotrestán, ba vůbec nepostížen, spáchán v skrytosti. A jak jsme se tak přeli, svedeni dábelským ohněm kořalek, které nám naléval židovský krčmář, a ještě více vlastním mládím, uzavřeli jsme zpušnou sázku, zrovna když měsíc zapadl za nedalekou Malou Asií, sázku, kterou jsme vzdorně vmetli do nebes, jako například nedokážeme potlačit strašlivý vtíp, i když se rouhá Bohu, jen proto, že nás dráždí pointa jako dábelské pokušení ducha.“

„Máš pravdu,“ řekl stařík, „sázku jsme tenkrát uzavřeli.“

„Nemyslíš sis, že ji dodržím,“ smál se muž, „když jsme se příštího rána probudili s těžkou hlavou v pusté krčmě, ty na rozviklané lavici a já pod stolem, který byl ještě vlhký kořalkou.“

„Nemyslel jsem,“ odpověděl Bärlach, „že by tu sázku mohl člověk dodržet.“ Mlčeli.

„Neuved nás v pokušení,“ začal muž nanovo. „Tvoje poctivost nikdy nebyla vystavena nebezpečí pokušení, ale tvoje poctivost pokoušela mě. Dodržel jsem smělou sázku, že v tvé přítomnosti spáchám zločin, aniž bys byl s to mi ten zločin dokázat.“

„Třetího dne,“ řekl stařík tiše a ponořen do vzpomínání, „když jsme s německým obchodníkem přecházeli Mahmudův most, hodils ho před mýma očima do vody.“

„Chudák neuměl plavat a také tys byl v tom umění tak málo honěný, že tě po tvém nepodařeném pokusu o záchranu napůl utopeného vytáhli ze špinavých vln Zlatého rohu,“ odpověděl druhý ledově. „Vražda byla spáchána za slunného tureckého letního dne v příjemném vánku od moře na zalidněném mostě zcela veřejně mezi mlenci z evropské kolonie, musulmany a místními žebráky, — přesto jsi mi nemohl nic dokázat. Dals mě zatknout, nadarmo. Hodinové výslechy, k ničemu. Soud uvěřil mé verzi o kupcově sebevraždě.“

„Dokázal jsi, že obchodník stál před konkursem a marně se snažil zachránit podvodem,“ připustil stařík hořce, bledší než jindy.

„Vybíráš si obět pečlivě, příteli,“ smál se muž.

„Tak jsi se stal zločincem,“ odpověděl komisař.

Muž si hrál zamyšleně s tureckým nožem.

„Že jsem něco takového jako zločinec, nemohu zrovna popřít,“ řekl nakonec ledabyle. „Byl ze mne stále lepší zločinec a z tebe stále lepší kriminalista: ten krok, jímž jsem tě předstihoval, jsi však nikdy nevyrovnal. Vždy znovu jsem se vynořoval v tvém životě jako šedý přízrak, vždy znovu mě to pudilo páchat ti takřka před nosem stále odvážnější, divočejší, blasfemičtější zločiny, a vždy znovu jsi nebyl s to dokázat mi mé činy. Nad hlupáky jsi vítězil, ale já vítězil nad tebou.“

Poté pokračoval, přičemž pozorně a jakoby pobaveně staříka pozoroval: „A tak jsme žili. Ty život pod šěfy, v policejních revírech a zatuchlých kancelářích, poctivě jsi šplhal jednu přičku za druhou po žebříku skromných úspěchů, potýkal ses se zloději a podvodníky, s ubožáčky, kteří se nikdy na nic pořádného nezmohli, a s nicotnými mordy, pokud se provalily, já naproti tomu hned v přítmi, v houštině ztracených velkoměst, hned ve světle skvělých postavení, obšypán řády, z pouhé libovůle jsem konal dobro, když se mi zachtělo, a miloval zlo, když se mi zachtělo jinak. Jaké to špásavné dobrodružství! Tys chtěl zničit můj život, já chtěl svůj život zachovat tobě navzdory. *Jediná* noc nás vpravdě navěky svázala.“